

Diàleg

AVUI+
Des del 1976

CORPORACIÓ CATALANA
DE COMUNICACIÓ S.L.

ANTONI CAMBREDÓ, president executiu
JOAN ODINA, conseller delegat
ORIOL HUGUET, director general
BERTA CASTELLET, directora de màrqueting
GONZALO CANEDO, director comercial
PATRÍCIA TARRIDA, cap de distribució
JOAN SERRA, director de producció
IVAN GRAU, cap financer
QUICO DOMINGO, cap de sistemes

LA SUÈCIA DE FA TRENTA ANYS
ÉS UN MODEL EXTINGIT

Ferran Sáez Mateu

Escriptor i professor a la URL

EN SÍNTESI

Petroli i
llibertat

L'obsessió sueca

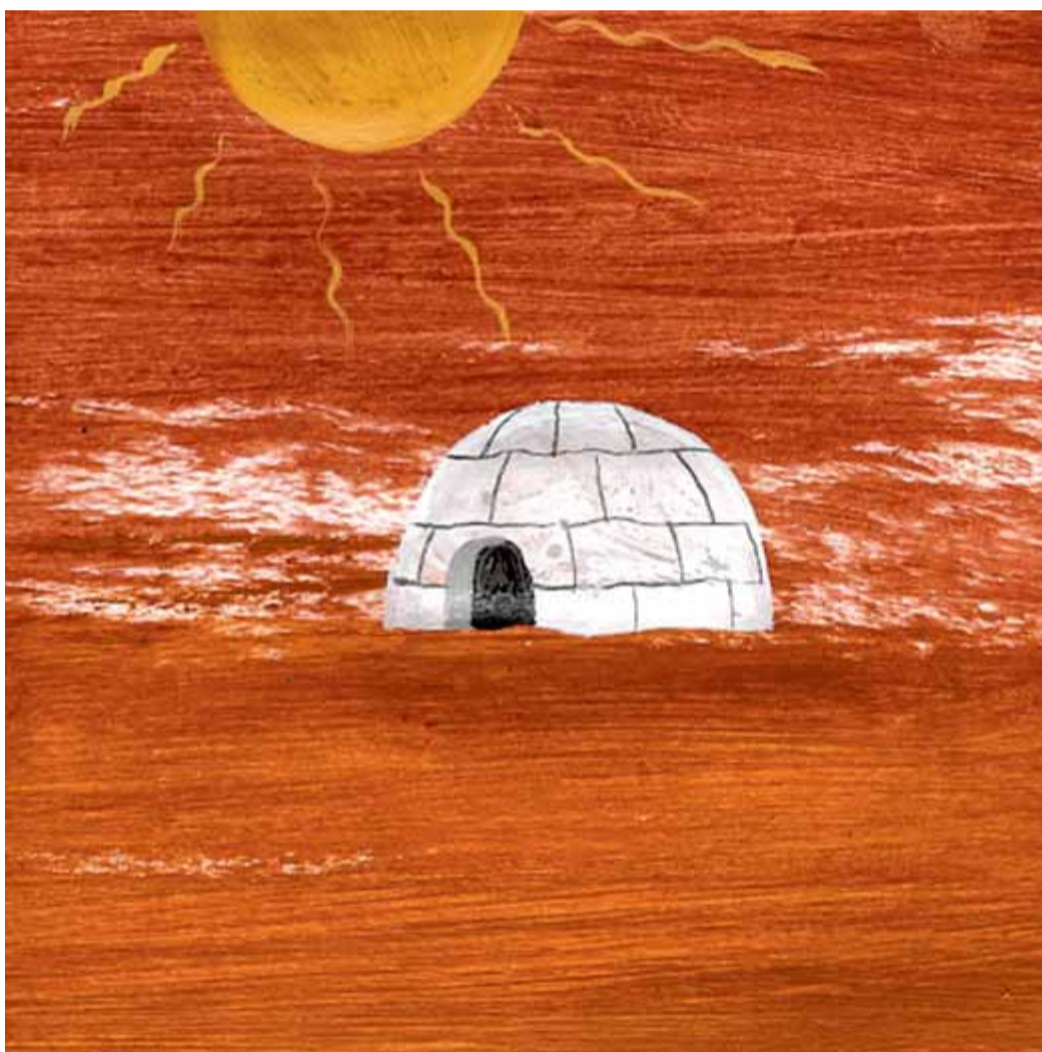
Fa pocs dies, tot llegint una entrevista a José Montilla que més endavant comentaré, vaig constatar que l'obsessió per Suècia continua viva. Des de la fi de la Segona Guerra Mundial totes les generacions de catalans, sense excepcions, han estat marcades per la mitificació del país escandinau, i no sempre per mitjà de referents polítics. La distància geogràfica acostuma a ser una condició important a l'hora d'atorgar crèdit a determinades fabulacions, i Suècia certament està ben lluny. És un requisit important, aquest: ja fossin els revolucionaris francesos de final del segle XVIII en relació amb els encara emergents Estats Units d'Amèrica o els *hippies* de la dècada del 1960 en relació amb el Nepal, la llunyania actua com un catalitzador efectiu a l'hora de reforçar les nostres pròpies fantasies i transformar-les en un fet preexistent (en alguna cosa més que una mera possibilitat, en definitiva). Però, per què Suècia? Ara provarem d'esbrinar-ho.

SOTA LA GRISOR I L'ATONIA GENERALITZADA del franquisme, la socialdemocràcia sueca i la forma de vida que se'n derivava actuaven sovint com un híbrid entre el mirall i el miratge. Són prou coneguts aquells versos de Salvador Espriu que fantasiejaven amb la possibilitat d'anar "nord enllà, / on diuen que la gent és neta / i noble, culta, rica, lliure, / desvetllada i feliç!". La resposta més hilarant a aquesta solemne declaració de principis, per cert, prové de Pere Quart, en el seu poema *Assaig de plagi a la taverna*. En aquell Nord imaginat havien passat grans coses sense que ningú no prengués mal: sense guerres, sense revolucions, sense devastació. Calia prendre'n nota, doncs.

ELS FUTURS PROTAGONISTES DE LA TRANSICIÓ a Catalunya també miraven cap a Suècia. Allò que posteriorment acabaria sent el Partit dels Socialistes o Convergència Democràtica tenen un punt en comú: el referent del model suec. L'expresident de la Generalitat, Jordi Pujol, va destacar primer en la defensa i després en l'intent d'aplicació d'alguns aspectes d'aquell model. I l'interès continua viu. Fa tan sols un mes, el Centre d'Estudis Jordi Pujol (www.jordipujol.com) va publicar un *Estudi del benestar als països escandinaus* que convé llegir molt atentament per la senzilla raó que conté un balanç crític i ben documentat sobre un model que s'ha hagut de reestructurar de cap a peus.

EL CONTRAPUNT SARDÒNIC A AQUELLA FASCINACIÓ compartida per la majoria de polítics de la transició, del centreesquerra al centredreta, el va posar el mestre Josep Pla. Tot això de Suècia està molt bé –venia a dir– però resulta que aquí, de suecs, no n'hi ha gaires. Una Suècia sense suecs? Malament rai... Sota l'acidesa depriment del darrer Pla, el de les *Notes del capvesprol*, s'hi amaga, en tot cas, una reflexió profunda: un model polític com el de la socialdemocràcia no sorgeix *ex nihilo*; requereix uns paràmetres culturals previs molt arrelats, com ara el luteranisme, que tenen poc o gens a veure amb els nostres. Importar socialdemocràcia sueca no és tan senzill com importar salmó fumat o galetes de mantega.

MÉS ENLLÀ DE LA POLÍTICA, LA CULTURA DE MASSES va redirigir les nostres fantasies septentrionals.

FRANK JENSEN

“Un model polític com el de la socialdemocràcia no sorgeix ‘ex nihilo’; requereix uns paràmetres culturals previs molt arrelats, com ara el luteranisme, que tenen poc o gens a veure amb els nostres. Importar socialdemocràcia sueca no és tan senzill com importar salmó fumat o galetes de mantega”

El turisme del *desarrollismo* va consolidar la fantasia eroticofestiva de *les sueques*, i la televisió ens va portar al menjador de casa la sèrie d'èxit mundial *Pippi Langstrump*, basada en l'obra de l'escriptora Astrid Lindgren. L'impacte de tot plegat no va ser gens anecdòtic. En plena Transició, Pippi Langstrump mostrava un món socialment idíl·lic que combinava d'una manera insòlita l'ordre i l'estabilitat amb actituds que aquí es consideraven immorals o directament delictives. De nou, aquella gent "lliure, desvetllada i feliç", seguint la caracterització d'Espriu, tornava a marcar una generació del país, en aquest cas la meva.

LA HISTÒRIA SEGUEIX, PERÒ. Dissabte passat, José

Montilla declarava en una entrevista al diari *El País* que el seu "horitzó mític" era "fer de Catalunya un país tan pròsper, avançat i amb cohesió social com –ho endevinen?– Suècia". Aquest també era l'horitzó mític de Jordi Pujol o de Joan Raventós, però fa 30 o 40 anys. És que potser Suècia s'ha quedat congelada en el temps? Evidentment, no: la Suècia mítica, l'Estat-providència per antonomàsia, va fer fallida cap a finals de la dècada del 1990 i va ser definitivament sentenciada amb l'informe Engqvist (pel ministre de Salut i Afers Socials, Lars Engqvist), encarregat el 1999 i fet públic l'any 2001. (Un resum d'aquest informe es pot trobar a l'*Estudi del benestar als països escandinaus* que hem citat abans).

LES DECLARACIONS DE MONTILLA ens porten a una curiosa disjuntiva. En cas que estigués pensant en la Suècia de fa 30 anys, voldria dir que opta per insistir en un model fracassat; en cas que tingüés al cap la Suècia actual, voldria dir, en canvi, que el candidat socialista a la presidència de la Generalitat és tot un liberal (m'estalvio el prefix "neo" per les seves connotacions actuals). Tot pot ser, miri!

SUÈCIA JA NO ÉS EL QUE ERA. Nosaltres tampoc ja no som –o ho som molt menys– aquella terra "pobra, bruta, trista i dissortada" de la qual parlava Espriu fa molts anys. Potser que ens resitem, doncs.

Marçal
Sintes

En els darrers dies s'ha produït una forta estrebada a l'alça en els preus del petroli a causa de la violència al Pròxim Orient i de les tensions a l'Àsia. L'acceleració de l'encariment del cru m'ha fet venir al cap un interessant article del prestigiós Thomas Friedman que vaig llegir no fa gaire a la versió espanyola de *Foreign Policy*. En el número 15 de la revista (juny/juliol), Friedman exposava la seva teoria que la pujada del cru danya "el ritme, l'abast i la sostenibilitat" de les llibertats polítiques en aquells països rics en petroli però amb institucions dèbils o governs autoritaris. Friedman, que il·lustra el seu text amb uns gràfics també obra seva, explica la correlació entre preus del petroli i llibertat política de la manera següent: "Com més alt sigui el preu mitjà global, més s'erosionen la llibertat d'expressió, la de premsa, les eleccions lliures i justes, la independència del poder judicial i dels partits polítics i l'imperi de la llei". Tot seguit afegeix: "Com més cau el preu de l'*or negre*, més sensibles són els líders productors de petroli al que les forces externes pensen d'ells". Estarien afectats per "la primera llei de la petropolítica", com l'ha batejada Friedman, Iran, Veneçuela, Nigèria i Rússia, entre d'altres països. La teoria diu que un futur tenebrós per a la llibertat en diversos punts del planeta, atès que l'encariment del petroli, al marge de factors contingents, sembla tenir causes de fons, estructurals, i, per tant, no sempre fàcils de combatre. Sens dubte l'energètic és un dels més grans i més complexos reptes a què s'enfronta la humanitat.

m.sintes@hotmail.com